

**การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต
ตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ**
**Public Participation in the Examination and Fraud prevention
under the Law regarding Government Procurement and Supplies**

ตรีเพชร จิตรมหีมา*
Tripetch Jitmasuema*
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม*
School of Law, Sripatum University*

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 16 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม (Participation) ในการสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ และมาตรา 18 กำหนดให้มีผู้สังเกตการณ์ซึ่งมีความรู้ (Knowledge) ความเชี่ยวชาญ (Proficiency) หรือประสบการณ์ (Experience) ที่จำเป็นต่อโครงการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยกำหนดให้ผู้สังเกตการณ์รายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต ทราบ (มาตรา 18) บทบัญญัตินี้เป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีข้อบกพร่องในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 แล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 49 เปิดโอกาสโดยตรงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบโดยให้ประชาชนผู้ใดก็ตามที่

ทราบว่ามีกรกระทำในการที่จะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ บทบัญญัติมาตรา 49 จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีพัฒนาการทางกฎหมายในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่ดีกว่าบทบัญญัติในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าว หากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 16

แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตามข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้แล้ว อาจทำให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชน (Public Participation) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งถือเป็นการสร้างมาตรการใหม่อันเป็นนวัตกรรม (Innovation) และพัฒนาการ (Development) ในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่จะช่วยให้การป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สาธารณชนโดยทั่วไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การตรวจสอบ; ป้องกันการทุจริต; การจัดซื้อจัดจ้าง; พัสดุ

Abstract

The act of government procurement and supply management B.E. 2560 (2017), Section 16 provides that State agencies assign people to participate in observation for any process of procurement of State agencies and Section 18 provides the observer with knowledge, expertise or experience as necessary for the procurement project that participated in the procurement observation by providing the observers should report his opinion and recommendation to the Counter Corruption Cooperation Commission (Section 18). This provision is a problem reflecting that the said act still has deficiencies in the opportunity for the public sector to participate in prevention of corruption relating to government procurement.

In the comparative analysis of Section 49 of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) and Section 16 of the act of government procurement and supply management B.E. 2560 (2017), it shall be seen that the provision of Section 49 directly provide opportunities to the public participate in the control and examination by providing any person who knows that there is an action in order to exercise the rights or liberties to overthrow the government of democratic regime, he shall has the rights to petition to the Attorney General submitting the request to the Constitutional Court for an order to dismiss

such action. The provision of Section 49, therefore, allow people to participate in concrete ways and having legal development in admitting the public participation more than the provision of Section 16 under the act of government procurement and supply management B.E. 2560 (2017)

The results of such comparative analysis If there is the amendment to the provision of Section 16 under the act of government procurement and supply management B.E. 2560 (2017) according to the recommendation of this research, it may be the result in government procurement and supply management having the provision that promote the public sector participate in the examination of government procurement that is considered to create a new measure which is innovation and development in the public participation and help prevent the corruption and wrongful conduct in the government procurement to be more efficient. In addition, the government procurement will be transparent and shall be examined, including confidence from the general public.

Keyword: Participation; Examination; Fraud prevention; Procurement; Supplies

บทนำ

การบริหารงานแผ่นดิน (State Administration) เพื่อพัฒนาประเทศและให้บริการแก่ประชาชนนั้น รัฐต้องจัดทำบริการสาธารณะ (Service Public) (Pierre-Laurent Frier et

Jacques Petit, 2015, p. 219.) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุ (Procurement and Supplies) ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐจะดำเนินงานโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวอาจเริ่มโดยส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หน่วยงานอิสระของรัฐ และองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐคือการทุจริต (Corruption) และประพฤติมิชอบ (Wrongful Conduct) ในวงราชการ ปัญหาดังกล่าว เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและความเจริญเติบโตของประเทศ มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครองประเทศ รวมทั้งกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐอาจเริ่มตั้งแต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนถึงองค์กรระดับประเทศ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะดำเนินการโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนโดยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2556, หน้า 92-93) ทั้งนี้ การกระทำดังกล่าวยังอาจทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดตามมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้อีกด้วย

การบริหารราชการแผ่นดินในด้านการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน (Expenditure of State Budget) ทั้งราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่นนั้น โดยส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ ความสูญเสียเงินงบประมาณแผ่นดินที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่

ของรัฐในส่วนราชการดังกล่าวมีผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลต่อความเจริญและการพัฒนาประเทศ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามนโยบายของรัฐที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีส่วนร่วมในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและตรวจสอบในประเด็นดังกล่าวเป็นกลไกสำคัญที่คำนึงถึงประชาชนในฐานะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 ที่บัญญัติรับรองให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย และยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับมหภาค ซึ่งจะทำให้มาตรการในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทนำ

แต่เดิมการจัดซื้อจัดจ้างและการพัสดุนั้นเป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) (วรเจตน์ภาศิริตัน, 2554, หน้า 32)ตราขึ้นโดยนายกรัฐมนตรี (Prime Minister) เพื่อให้เป็นระเบียบหลักที่ใช้บังคับแก่ส่วนราชการ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุโดยใช้เงินงบประมาณ เงินกู้ และเงินช่วยเหลือ (ข้อ 6) ซึ่งส่วนราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีนี้ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม สำนักงาน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือในต่างประเทศ แต่ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (ข้อ 5)

การพัสดุ (Supplies) ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงานของรัฐ และเป็นหลักการที่ใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2554, หน้า 85) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2552 ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้ (Promulgation) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ยกเลิกบทบัญญัติเกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น บทบัญญัติมาตรา 3 จึงมีผลให้หน่วยงานของรัฐ (State Agencies) ตามคำนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งได้แก่ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อให้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีการปฏิบัติงานอันเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลาง (Standard Rule) เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ ซึ่งมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด โดยประสงค์จะให้เกิดความโปร่งใส (Transparency) และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม (Fair Competition) มีการดำเนินการ

จัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) (สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์, 2549, หน้า 19.) โดยส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลใช้บังคับ (Application) เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2560 มีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในลักษณะเพียงการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ โดยกำหนดให้มีผู้สังเกตการณ์ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ที่จำเป็นต่อโครงการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ และให้ประชาชนในฐานะผู้สังเกตการณ์ทำได้แต่เพียงรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตทราบ ซึ่งกรณีที่จะดำเนินการดังกล่าวได้นั้น คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตต้องกำหนดให้มีการจัดทำข้อตกลงคุณธรรมตามโครงการความร่วมมือป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วย กรณีนี้จึงยังไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนรวมทั้งผู้ประกอบการรายอื่น ๆ สามารถตรวจสอบและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนและผู้ประกอบการยังไม่สามารถตรวจสอบและให้ข้อมูลทั้งการปฏิบัติและการละเว้นการดำเนินการของฝ่ายผู้เสนอราคาต่อรัฐในการจัดซื้อจัดจ้างและการ

กระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยตรง แต่จะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ (Condition and Rule) โดยต้องมีคุณสมบัติในการเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ และทำได้แต่เพียงการรายงานความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตเท่านั้น

พระราชบัญญัตินี้ในหมวด 2 การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในการป้องกันการทุจริต มีบทบัญญัติที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม (Participation) ในการสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ (มาตรา 16) และกำหนดให้มีผู้สังเกตการณ์ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ ที่จำเป็นต่อโครงการจัดซื้อจัดจ้างนั้น ๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดของพัสดุที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้างและร่างเอกสารเชิญชวนจนถึงขั้นตอนสิ้นสุดโครงการ โดยกำหนดให้ผู้สังเกตการณ์รายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. (คณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต) ทราบ (มาตรา 18)

บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดเพียงให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือกำหนดให้มีบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ แต่ต้องรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. เท่านั้น ซึ่งภาคประชาชน (Public Sector) ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยตรงเพื่อป้องกันหรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุภาครัฐ รูปแบบตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้มีผลกระทบโดยจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการในการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตตามนโยบายของรัฐไม่มีประสิทธิภาพและไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ผ่านมานั้นมักปล่อยให้เป็นอำนาจหน้าที่ (Power and Duty) ขององค์การภาครัฐ (State Organization) ที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยไม่เปิดโอกาสให้แก่ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว จึงเป็นผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตนั้นไม่บรรลุผลและไม่อาจมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากภาครัฐมิได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ บทบัญญัติกฎหมายในด้านการบริการสาธารณะต่าง ๆ ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (Examination of the Exercise of State Power) ประชาชนจึงขาดความสนใจ ไม่ตื่นตัว และไม่ตระหนักต่ออันตรายและความเสียหายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ เป็นผลให้การทุจริตและประพฤติมิชอบมีการดำเนินต่อไปโดยปราศจากการตรวจสอบจากภาคประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2558, หน้า 16) โดยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด (มาตรา 63) โดยมีบทบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ทั้งการจัดทำบริการสาธารณะในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (มาตรา 78)

บทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จึงยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงพอที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และยังไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ทั่วไป (General Will) แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่แสดงความมุ่งหมายไว้ในส่วนของหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติที่วางหลักว่าจะส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมทั้งยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหากระบวนการ (Process) และนิติวิธี (Juristic Method) (สมยศ เชื้อไทย, 2553, หน้า 21) ในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐจะเป็นการสร้างคุณค่าและให้ความสำคัญแก่ประชาชนของประเทศ โดยวิธีการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย และร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ รวมทั้งยังเป็นการพัฒนากฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประเด็นปัญหาในเชิงรูปธรรมที่สำคัญของงานวิจัยนี้ เป็นประเด็นที่พิจารณาได้จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยเฉพาะบทบัญญัติที่สำคัญ คือ มาตรา 16 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ไม่ว่าจะเป็นกรณีปัญหาข้อจำกัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง

ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ ตลอดจนผลกระทบจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นปัญหาอันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัตินี้

การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางและนิติวิธีในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้มีความเหมาะสมจะช่วยให้ไขเยียวปัญหาดังกล่าว และทำให้การป้องกันและตรวจสอบการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารงานแผ่นดินโดยทำให้มีความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้คุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากผลการวิจัยนี้ คือ การก่อให้เกิดพัฒนาการทางกฎหมาย (Legal Development) โดยทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ และเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบอำนาจรัฐอีกด้วย นอกจากนี้ ยังส่งผลต่อระบบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ โดยเกิดความโปร่งใส และมีการเปิดโอกาสในการแข่งขันอย่างเป็นธรรม สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน เกิดความคุ้มค่า (Worthiness) ในการใช้จ่ายเงิน ทำให้การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และสามารถป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการ

บริหารพัสดุภาครัฐนี้ มีวัตถุประสงค์การวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. ศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่นำมาใช้ในการรับรองและคุ้มครองสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ใช้ในการป้องกันการทุจริตภาครัฐ การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารพัสดุภาครัฐ และกระบวนการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

3. ค้นคว้าและพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐในประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การเข้าร่วมสังเกตการณ์ของภาคประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตลอดจนขั้นตอนในการรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะของประชาชนในฐานะผู้สังเกตการณ์

4. วิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และวิเคราะห์ปัญหาการสังเกตการณ์ของภาคประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ การเป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างในขั้นตอนต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

5. ค้นหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

งานวิจัยนี้มีคำถามการวิจัยในประเด็นสำคัญ ข้อสรุปในการตอบคำถามการวิจัย ซึ่งแยกการพิจารณาได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐที่มีมาจกบทบัญญัติกฎหมายใด และผลกระทบสำคัญที่เกิดจากปัญหาดังกล่าวมีเช่นไร

2. การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐนั้นมีแนวคิดและทฤษฎีใดที่จะนำมาใช้ในกระบวนการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นหลักพื้นฐานสำคัญทางวิชาการ

3. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีบทบัญญัติใดที่เกี่ยวข้องหรือเป็นวิธีการทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่จะเข้าดำเนินการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ วิธีการตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ และมีองค์กรใดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าว

4. การที่กฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐกำหนดเพียงให้ประชาชนอาจเข้าสังเกตการณ์ในขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐนั้น การเป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ดังกล่าวสามารถทำให้กระบวนการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอันเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเกิดผลสัมฤทธิ์และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีกระบวนการอื่นที่เป็นพัฒนาการทางกฎหมายในแง่นิติวิธีอื่น ๆ ที่เหมาะสมกว่าการสังเกตการณ์หรือไม่

5. มีวิธีการและข้อเสนอแนะทางกฎหมายอย่างไรในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อให้การมีส่วนร่วม

ร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายดังกล่าวบรรลุผลและมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษาความหมาย ความเป็นมา สภาพปัญหา วิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการต่าง ๆ ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนภาคประชาชนให้ตระหนักถึงอันตรายจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุของทางราชการ โดยส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินการดังกล่าว โดยมีการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และวิจัยในขอบเขตของบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ในขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ โดยจะศึกษาข้อมูลดังกล่าวของประเทศไทยและต่างประเทศในบางประเทศเพื่อค้นหาคะบวนการที่เหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐของไทย

สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 18 ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพียงการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ และ

กำหนดประชาชนผู้สังเกตการณ์ดำเนินการได้แต่เพียงการรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตเท่านั้น การดำเนินการในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ยังไม่อาจทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐบรรลุผลและมีประสิทธิภาพรวมทั้งเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และปรับปรุงบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยจากเอกสาร ทั้งที่เป็นเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ทั้งในส่วนที่เป็นความเห็นของนักนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาล โดยจัดรวบรวมแยกเป็นระบบเพื่อศึกษาทำความเข้าใจและนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะต่อไป เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 63 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด และมาตรา 78 บัญญัติให้รัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ทั้งการจัดทำบริการสาธารณะในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งต่อมาทางราชการได้ตราพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ขึ้น โดยพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติมาตรา 16 และมาตรา 18 ซึ่งกำหนดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมเพียงการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ และ

กำหนดประชาชนผู้สังเกตการณ์ดำเนินการได้แต่เพียงการรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริตเท่านั้น ทั้งนี้ การดำเนินการในฐานะเป็นผู้สังเกตการณ์ยังไม่อาจทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐบรรลุผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังไม่อาจเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตลอดจนเป็นการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนามาตรฐานเพื่อลดอุปสรรคและความบกพร่องบางประการของกฎหมาย โดยสนับสนุน ส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมที่จะตรวจสอบและป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ จึงเห็นสมควรทำการศึกษาวิจัยกฎหมายตามหัวข้อวิจัยนี้ เพื่อให้ทราบถึง แนวคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการอันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตจากการดำเนินการด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของทางราชการ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มวิธีการและกระบวนการทางกฎหมายให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการเพาะและขยายขอบเขตขององค์ความรู้ทางกฎหมายให้แก่ประชาชนในการตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันการทุจริตอันเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง

และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ในประเด็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีศักยภาพในการร่วมตรวจสอบและป้องกันการทุจริตภาครัฐที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ซึ่งมีประเด็นสำคัญอันเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

2. เข้าใจถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการทุจริตภาครัฐ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ รวมทั้งกระบวนการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

3. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติของกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐในประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การเข้าร่วมสังเกตการณ์ของภาคประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตลอดจนการรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะของประชาชนผู้สังเกตการณ์ต่อคณะกรรมการความร่วมมือป้องกันการทุจริต (คณะกรรมการ ค.ป.ท.)

4. สามารถวิเคราะห์และอธิบายถึงปัญหาการสังเกตการณ์ของภาคประชาชนในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ การเป็นผู้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างในขั้นตอนต่าง ๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริตจากการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

5. ได้คำตอบและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการมีส่วนร่วมของภาค

ประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะและนิติวิธีในการแก้ไขปัญหา

ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา 16 ที่กำหนดเพียงให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ และมาตรา 18 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้ผู้สังเกตการณ์ทำได้แต่เพียงรายงานความเห็นพร้อมข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. ทราบเท่านั้น เป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัตินี้ยังมีข้อบกพร่องในการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

หากเปรียบเทียบกับ การควบคุมและตรวจสอบในกรณีการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามนัยมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตรา 49 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการควบคุมและตรวจสอบการกระทำดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีพัฒนาการทางกฎหมายในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่ดีกว่าบทบัญญัติในหมวด 2 ของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 49 กำหนดให้สิทธิแก่ผู้ใดก็ตามที่ทราบว่ามีการกระทำการที่จะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้นอกจากนี้ มาตรา 49 ยังกำหนดว่า ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ

หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนสามารถดำเนินการไปสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยตรง หากผู้มีอำนาจหน้าที่นั้นไม่รับดำเนินการให้

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 แล้ว อาจนำบทบัญญัติมาตรา 49 มาเป็นแบบอย่างทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหของพระราชบัญญัตินี้ โดยเฉพาะมาตรา 16 ที่กำหนดเพียงให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ซึ่งอาจแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยบัญญัติรับรองให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้โดยตรงเช่นเดียวกับลักษณะที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามนัยมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งอาจแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 จากเดิมที่บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 16 เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

โดยเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 16 เป็น

มาตรา 16 เพื่อส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ หากผู้ใดทราบว่าการกระทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงาน

ของรัฐให้มีสิทธิร้องต่อคณะกรรมการ ค.ป.ท. เพื่อร้องขอให้มีการตรวจสอบ รวบรวมพยานหลักฐาน และส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

ในการดำเนินการตามมาตรา 16 วรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ ค.ป.ท. มีอำนาจเรียกให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลอื่นใดมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

ในกรณีที่คณะกรรมการ ค.ป.ท. มีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่ออัยการสูงสุดก็ได้ การดำเนินการตามบทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบต่อสิทธิการดำเนินคดีอาญาของผู้ร้องในฐานะเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้ภาคประชาชนมี

ส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดของการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้

หากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ตามข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้แล้ว อาจทำให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ภาคประชาชน (Public Participation) มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐซึ่งถือเป็นการสร้างมาตรการใหม่อันเป็นนวัตกรรม (Innovation) และพัฒนาการ (Development) ในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่จะช่วยให้การป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้จัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สาธารณชนโดยทั่วไป

บรรณานุกรม

- กมลชัย รัตนสากววงศ์. 2544. **หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2544. **การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ขนิษฐา เตมิตถุณา. 2560. “ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560”. **วารสารวิชาการศาลปกครอง**. ปีที่ 17. ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2560).
- ขวัญชัย สันตสว่าง. 2531. “หลักการว่าด้วยการกระทำในทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย”. **บทบัญญัติ**. เล่ม 44. ตอน 4.
- คณะกรรมการศึกษาแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ. 2549. **แนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- คณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ. 2558. **หลักนิติธรรม ความหมายสาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการพิมพ์.
- คณิต ญ นคร. 2535. **กฎหมายอาญาภาคความผิด**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- งามพรรณ เวชชาชีวะ. 2558. **เปิดแฟ้ม 10 คดีทุจริต บทเรียนราคาแพงของคนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์แอนด์พับลิชชิง.
- จิรนิติ หะวานนท์. 2554. **คำอธิบายกฎหมายปกครอง (ภาคทั่วไป)**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินต์ติ้ง.